

ODPIS

Sygn. akt VIII U 1065/15

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie : Przewodniczący SSR del. do SO Maciej Nawrocki

Protokolant st. prot. sąd. Magdalena Pelz

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2015 r. w Poznaniu

odwołania **W. K.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

z dnia 17 lutego 2015r., znak: (...)

w sprawie **W. K.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

zmienia zaskarżoną decyzję i stwierdza, że odwołująca nie pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 października 2014r. do 31 października 2014r. i nie jest zobowiązana do jego zwrotu

/-/ Maciej Nawrocki

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 lutego 2015 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.; dalej: ustawa emerytalno-rentowa) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.; dalej: ustawa o sus), zobowiązał **W. K.** do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 października 2014 r. do 31 października 2014 r. w kwocie 1.953,04 zł.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż **W. K.** pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 października 2014 r. do 31 października 2014 r. z tytułu emerytury przekazanej w dniu 2 października 2014 r. na konto wskazane przez zmarłego **R. K.** jako świadczenie nienależne. /vide decyzja w aktach ZUS/

Dnia 13 kwietnia 2015 r., w formie i terminie przewidzianym prawem, **W. K.** złożyła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej uchylenie w całości.

Uzasadniając podała, iż jej mąż, **R. K.**, zmarł dnia 17 września 2014 r. Zdaniem odwołującej fakt ten był znany organom państwowym od dnia 17 września 2014 r., tj. od dnia śmierci męża. W tym samym dniu w zakładzie pogrzebowym

został ustalony termin pogrzebu na 20 września 2014 r. oraz poinformowano odwołującą o możliwości zaliczenia zasiłku pogrzebowego na poczet kosztów pochówku i taka opcja została zaakceptowana. Natomiast dnia 2 października 2015 r. na konto bankowe wpłynął przelew od ZUS na kwotę 1.953,04 zł. Odwołująca była przekonana, że powyższa kwota jest kwotą należną skoro od śmierci męża minęło 15 dni. W. K. uznała, iż kwota ta stanowi ostateczne rozliczenie emerytury nauczycielskiej po śmierci męża. Do dnia pobrania przez odwołującą w/w kwoty, nie otrzymała ona od organu rentowego informacji, jakoby pieniądze te nie były należne. Również bank nie udzielił jej żadnej informacji w tym zakresie. Odwołująca podkreśliła także, iż w żaden sposób nie wprowadziła organu rentowego w błąd, nie dostarczyła żadnych nieprawdziwych dokumentów, na podstawie których Zakład mógłby dokonać nieuprawnionej wypłaty ani nie udzieliła żadnych nieprawdziwych informacji. Zgon męża został potwierdzony urzędowo w dniu śmierci, również w tym samym dniu został zgłoszony wniosek o zaliczenie zasiłku pogrzebowego na poczet kosztów pogrzebu.

Ponadto odwołująca powołała się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 10 lipca 2013 r. (III AUa 365/13), w którym Sąd przyjął, iż obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się nie należy. /vide odwołanie k. 2-3 akt/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy przytoczył argumentację prawną i faktyczną zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji oraz wniósł o oddalenie odwołania.

Dodatkowo organ rentowy wskazał, iż wniosek o wypłatę zasiłku chorobowe wpłynął dnia 24 września 2014 r. Zatem w tej dacie otrzymał informację o śmierci świadczeniobiorcy. Natomiast zamknięcie płatności za miesiąc października 2014 r. nastąpiło dnia 22 września 2014 r. Emerytura za miesiąc październik 2014 r. w kwocie 1.953,04 zł została na rachunek bankowy R. K. w (...). Ponieważ było to świadczenie za okres po śmierci w/w organ rentowy zwrócił się do Banku (...) o zwrot emerytury. W piśmie z dnia 28 października 2014 r. bank wyjaśnił, że R. K. był współposiadaczem rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego. Jako współwłaściciel rachunku figuruje W. K.. Wobec powyższego Zakład zobowiązał odwołującą do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za miesiąc październik 2014 r. /vide odpowiedź na odwołanie k. 6 akt/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

R. K. zmarł dnia 17 września 2014 r. W dniu śmierci był uprawniony do emerytury, którą pobierał na mocy decyzji organu rentowego z dnia 26 października 1989 r. Świadczenie zostało przyznane od dnia 1 marca 1989 r. i było wypłacane na rachunek w Banku (...) do 5 dnia każdego miesiąca.

bezsporne; nadto dowód: dokumenty znajdujące się w aktach emerytalnych zmarłego

Dnia 22 września 2014 r. nastąpiło zamknięcie terminu wypłat świadczeń przekazywanych 5 dnia każdego miesiąca.

dowód: pismo organu rentowego (k. 16-17)

Dnia 24 września 2014 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynął wniosek I. K., córki zmarłego, o wypłatę zasiłku pogrzebowego. Do wniosku dołączono odpis skróconego aktu zgonu.

Wobec powyższego, pismem z dnia 7 października 2014 r. organ rentowy zwrócił się o Centrum Operacji Detalicznej w P. o zwrot kwoty 1.953,04 zł przekazanej na rachunek R. K., który zmarł w dniu 17 września 2014 r.

Pismem z dnia 28 października 2014 r. Bank (...) wyjaśnił, iż R. K. był współposiadaczem rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, na który wpłynęło świadczenie. Ponadto bank wskazał, iż współwłaścicielem rachunku jest W. K..

Dnia 20 stycznia 2015 r. organ rentowy zwrócił się do odwołującej o zwrot kwoty netto 1.953,04 zł, albowiem świadczenie za miesiąc październik 2014 r. po zmarłym w dniu 17 września 2014 r. R. K. zostało przekazane na konto zmarłego jako świadczenie nienależne.

W odpowiedzi, odwołująca wskazała, iż kwotę 1.953,04 zł otrzymała po śmierci męża, o czym organ rentowy był poinformowany. Zdaniem W. K. wpłacona po śmierci męża kwota była jej należna i została przeznaczona na koszty związane z pogrzebem.

Wobec powyższego, decyzją z dnia 17 lutego 2015 r. Zakład zobowiązał W. K. do zwrotu za okres od 1 października 2014 r. do 31 października 2014 r. w kwoty 1.953,04 zł, stwierdzając, iż W. K. pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 października 2014 r. do 31 października 2014 r. z tytułu emerytury przekazanej w dniu 2 października 2014 r. na konto wskazane przez zmarłego R. K. jako świadczenie nienależne.

bezsporne; nadto dowód: dokumenty znajdujące się w aktach ZUS

Powyższy – całkowicie bezsporny – stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach ZUS oraz pisemnych wyjaśnien organu rentowego i odwołującej.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne i przydatne dla potrzeb niniejszego postępowania dokumenty zgromadzone w aktach sprawy oraz w aktach pozwanego organu rentowego. Przedmiotowe dokumenty zostały bowiem sporządzone przez osoby do tego powołane w ramach przysługujących im kompetencji oraz w przewidzianej prawem formie. Ponadto ich treść i forma nie były kwestionowane przez żadną ze stron procesu, a zatem i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Podstawą dokonanych ustaleń faktycznych Sąd uczynił również znajdujące się w aktach kserokopie dokumentów, albowiem zawarte w nich informacje nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania, co pozwoliło na potraktowanie tychże kserokopii jako dowodów pośrednich istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Sąd zważył, co następuje:

Kwestią sporną było to, czy organ rentowy może domagać się od odwołującej W. K. zwrotu kwoty 1.953,04 zł jako świadczenia nienależnie pobranego.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej, osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. W ust. 2 w/w przepisu wskazano, iż za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Zgodnie z art. 138 ust. 3 ustawy emerytalno-rentowej, za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Na gruncie art. 138 ustawy emerytalno-rentowej konieczne jest rozróżnienie świadczenia nienależnie pobranego od świadczenia nienależnego. Świadczenie nienależnie pobrane jest szczególnym przypadkiem świadczenia nienależnego. Zatem każde świadczenie nienależnie pobrane jest nienależne, jednak nie każde świadczenie nienależne jest świadczeniem nienależnie pobranym. Kwalifikacja świadczenia nienależnego jako świadczenia także nienależnie pobranego zależy od zaistnienia przesłanek z art. 138 ust. 2 pkt 1-2. Zwrotu świadczeń nienależnych, nie będących świadczeniami nienależnie pobranymi, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może dochodzić na zasadach ogólnych (vide uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 1984 r., III UZP 20/84).

Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje żadnych podstaw do spekulacji, by odwołująca uzyskała wypłatę świadczenia na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia

w błąd. Tym samym nie zachodzi okoliczność z art. 138 ust. 2 pkt 2 w/w ustawy. Nie mamy również do czynienia z przesłanką wskazaną w pkt 1, bowiem kwota w wysokości 1.953,04 zł została wypłacona żonie zmarłego R. K., a więc nie osobie uprawnionej do pobierania świadczenia, zaś odwołująca nie została pouczona o braku prawa do pobrania świadczenia.

Wobec tego należało rozważyć, czy organ rentowy może domagać się zwrotu w/w kwoty na podstawie art. 138 ust. 3 ustawy emerytalno-rentowej.

Przepis ten przewiduje dwie przesłanki uznania świadczenia za nienależnie pobrane: fakt wypłacenia świadczenia osobie innej niż wskazana w decyzji ZUS oraz zaistnienie powyższego stanu rzeczy z przyczyn niezależnych od organu rentowego. W niniejszej sprawie została spełniona tylko pierwsza z w/w przesłanek, natomiast nie jest możliwe uznanie, iż wypłata świadczenia nastąpiła z przyczyn niezależnych od organu rentowego. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, w dniu 24 września 2014 r. wpłynął wniosek o wypłatę zasiłku pogrzebowego po zmarłym w dniu 17 września 2014 r. R. K. i w tym dniu Zakład dokonał wstrzymania wypłaty emerytury. Tym samym organ rentowy posiadał informację o zgonie osoby uprawnionej do świadczenia – R. K.. Z akt sprawy wynika również, iż przekazanie wypłaty świadczenia nastąpiło dnia 2 października 2014 r. na wspólny rachunek bankowy odwołującej i zmarłego. Organ rentowy wskazywał także, iż nie było możliwości wcześniejszego wstrzymania wypłaty świadczenia, gdyż z dniem 22 września 2014 r. nastąpiło zamknięcie terminu wypłat świadczeń przekazywanych 5-go dnia każdego miesiąca (świadczenie zmarłego było przekazywane w terminie do 5 dnia miesiąca).

Argumentacja przedstawiona przez organ rentowy jest nieprzekonująca. Obowiązujące w organie rentowym regulacje dotyczące terminów w jakich dokonuje się księgowania, rozliczania i przekazywania świadczeń na indywidualne konta ubezpieczonych mają charakter wewnętrzny. Regulacje te ustala organ rentowy dla swoich potrzeb i mają one na celu usprawnienie funkcjonowania pomiędzy poszczególnymi komórkami. Ewentualne niedoskonałości tych procedur, skutkujące – jak w rozpatrywanej sprawie – wypłatą świadczenia, pomimo posiadania przez organ rentowy wiedzy o zgodzie uprawnionego – nie są więc „przyczyną niezależną” w rozumieniu art. 138 ust. 3 ustawy emerytalno-rentowej. Wręcz przeciwnie – przyczyna wypłaty świadczenia w opisanych okolicznościach leżała wyłącznie po stronie organu rentowego. Powyższe oznacza zatem, iż odwołująca nie pobrała nienależnego świadczenia i nie jest zobowiązana do jego zwrotu.

Konkludując, w ocenie Sądu brak podstaw do żądania od odwołującej zwrotu wypłaconego świadczenia w trybie art. 138 ust. 3 ustawy emerytalno-rentowej.

W konsekwencji Sąd na podstawie w/w przepisów i art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że odwołująca nie pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 do 31 października 2014 r. i nie jest zobowiązana do jego zwrotu.

/-/ Maciej Nawrocki